

Bartosz Walicki, Tadeusz Śliwa

"Diecezja Przemyska w połowie XVI wieku", Tadeusz Śliwa, Przemysł 2015 : [recenzja]

Rocznik Kolbuszowski 16, 507-509

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**[Recenzja]: Ks. Tadeusz Śliwa, *Diecezja Przemyska w połowie XVI wieku*, Przemysł 2015,
Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej,
ss. 302, ISBN 978-83-64989-11-7**

W Narodowe Święto Niepodległości, w środę 11 listopada 2015 r., w godzinach popołudniowych, w Instytucie Teologicznym w Przemysłu odbyło się sympozjum „Bóg – Honor – Ojczyzna”. Wydarzenie to było połączone z podwójnym jubileuszem cenionego historyka, księdza profesora Tadeusza Śliwy: 90. urodzin i 50-lecia pracy naukowej. Pierwsza część spotkania była w całości poświęcona Jubilatowi. Wówczas to ówczesny biskup pomocniczy archidiecezji przemyskiej, a obecny metropolita przemyski abp Adam Szal zaprezentował książkę *Diecezja Przemyska w połowie XVI wieku*.

Tom stanowi wydaną specjalnie na tę okazję pracę doktorską ks. Tadeusza Śliwy. Redakcją zajęli się: bp dr Adam Szal, ks. dr Władysław Kret i ks. dr Sławomir Zych. Recenzje przygotowali: ks. prof. dr hab. Anzelm Weiss i ks. dr hab. Grzegorz Bujak. Redakcję techniczną zapewnił ks. mgr lic. Bartosz Rajnowski, a adiustację i korektę Agnieszka Pokryszka. Książka ukazała się nakładem Wydawnictwa Archidiecezji Przemyskiej. Stanowi ona zarazem 36 numer serii „Biblioteka Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II”. Pierwszą stronę okładki ozdobił wizerunkiem pieczęci bpa Jana Dziaduskiego ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Przemysłu, a ostatnią – reprodukcją ilustracji z 1906 roku ukazującej katedrę przemyską wraz z kościołem filialnym Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Z odredakcyjnej *Przedmowy* czytelnik może dowiedzieć się: „Z bogatego skarbcza, który powstał wskutek żmudnych nieraz prac naukowych, dobrze jest wydobywać rzeczy nowe i stare. W efekcie studiów specjalistycznych z zakresu historii Kościoła, wieńczonych zazwyczaj prezentacją prac

magisterskich czy doktorskich, publikowane są prace naukowe przybliżające dzieje Kościoła w wymiarze powszechnym lub lokalnym. Bywa jednak, że owoce żmudnych badań naukowych są dostępne dla stosunkowo niewielkiej grupy czytelników, gdyż znajdują się w specjalistycznych bibliotekach uniwersyteckich. Wiele prac pozostaje w maszynopisach lub w wydruku komputerowym. Kilkadziesiąt lat temu, w 1962 r., ksiądz Tadeusz Śliwa opracował wiele ważnych zagadnień dotyczących dziejów diecezji przemyskiej w połowie XVI wieku. To niezwykle kompetentne opracowanie zostało wprawdzie wydrukowane na łamach «Kroniki Diecezji Przemyskiej» i «Roczników Teologiczno-Kanonicznych», jednak dostępność pełnego tekstu w dalszym ciągu pozostała ograniczona. Z racji pięknego jubileuszu 90-lecia urodzin Autora pojawił się zamysł publikacji pracy doktorskiej w całości, co umożliwi korzystanie z niej większej liczby czytelników”.

Pracę otwiera wykaz skrótów. Następnie zamieszczono wstęp Autora. Kapłan zdradził w nim źródła swojej fascynacji i motyw wyboru tematu badań: „Jednym z ciekawszych okresów dziejów Kościoła katolickiego na ziemiach polskich jest wiek XVI. Ponieważ jest to okres największego rozwoju kultury polskiej, wiek odrodzenia, wiek reformacji, nic dziwnego, że zjawiska te wywołują zainteresowanie różnych badaczy, którzy swe wysiłki poświęcają poszczególnym zagadnieniom. Jednakże mimo istnienia bardzo wielu monografii i przyczynków, których tematyka związana jest z XVI w., nie można powiedzieć, aby wszystkie problemy z tego okresu wymagające opracowania zostały już rozwiązane. Jeden taki zespół zagadnień, które czekają na wyczerpujące opracowanie, to właśnie dzieje Kościoła katolickiego w Polsce. (...) Aby jednak można było pokusić się o syntezę dziejów Kościoła w Polsce w XVI w., potrzebny jest cały szereg monografii poświęconych poszczególnym zagadnieniom, względnie omawiających je całościowo na określonych terenach. Taką próbą szerszego ujęcia zagadnień związanych z działalnością Kościoła na terenie jednej diecezji jest niniejsza praca. Diecezją tą jest diecezja przemyska. Okresem zaś, który wzięto za przedmiot badań, będzie niezupełnie ściśle określona połowa XVI w.”. Dokonana też tu została prezentacja dotychczasowej bibliografii opracowań dotyczących zagadnień poruszanych w pracy według stanu z początku lat 60. minionego wieku oraz znanych źródeł archiwalnych.

Korpus opracowania dzieli się na siedem rozdziałów. Najpierw przedstawiona została ogólna charakterystyka diecezji – tło społeczno-gospodarcze, stosunki etniczne i kulturalne oraz statyka stosunków kościelnych. Później zaprezentowane zostały sylwetki biskupów przemyskich połowy XV stulecia: Stanisława Tarło i Jana Dziaduskiego. Kolejno omówiono kapitułę katedralną i osobno duchowieństwo parafialne diecezji.

W rozdziale piątym podjęto rozważania na temat wiernych świeckich: próba określenia ich liczebności, stan wiedzy religijnej i pobożności, poziom moralno-obyczajowy i stosunki rodzinne. W dwóch ostatnich rozdziałach Autor skupił się na rozwoju reformy protestanckiej: najpierw wśród świeckich, a później wśród duchowieństwa. Rozważania uwieńczone zostały zakończeniem. Później zamieszczono jeszcze bogatą bibliografię z podziałem na źródła rękopiśmienne, źródła drukowane, opracowania rękopiśmienne i opracowania drukowane. Ten wykaz daje również ogłęd na bogactwo materiałów, jakie przeanalizował Autor.